

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת קרח תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ק"ז

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

שמעתי בסיני אנכי ולא יהיה. הרי גם אם לא היה ה' ממנה אותו, אלא היה מוטל עליהם למנות הגדול שביניהם, אין למצוא לבחור איש מרומם יותר ממשה. ומשה רבינו בולם את פיו, ולא משיב דבר על מה שמחללים כבודו, אלא אומר להם בוקר ונראה מה יאמר ה' לזה.

ויש לומר דעל זה בא הכתוב לומר, וישמע משה ויפול על פניו, שבזה יובן לנו כח עוצם סבלנותו של משה שלא השיב כלום על דבריהם, ולא עשה דברי הבוז עליו שום רושם. והוא דאיתא בגמרא (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, ואם לאו יקרא קריאת שמע, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה ע"ש. וביארנו כבר בזה במקום אחר, כי סיבת חטאי האדם שאין בכחו לשלוט על יצרו, כי רואה לפניו חיים ארוכים של עוד עשרות בשנים, וזהו מלחמה תמידית, וחושב שאין זה לפי כחו להתגבר עליו. אבל מי שימיו לפניו הם מועטים, שהוא חולה ועוד מעט יעזוב עולמו, בקל יתגבר על יצרו, ובשעות המועטות שהם עוד לפניו יתאמץ לחטוף עוד מצוה, ויתרחק גם מנדנדור חטא.

וכמו שאמר הכתוב (דברים ד-ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, ופירש הרמב"ק רבי הענין מאלכסנדר זצ"ל, כי הרוצים להיות דבוקים בה', אלא שהיצר הרע מפנה את לבבם מעבודת השם, הרי העצה היעוצה לכך היא, כי תשיבו ליצר הרע ותאמרו לו ש'חיים כולכם היום', רק היום בלבד חיים אתם, שכן 'היום כאן

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'. וישמע משה ויפול על פניו. וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בוקר ויודע ה' את אשר לו וגו' (טו-ג). ויש להבין ענין הנפילת אפים של משה. ומה גם שלא השיב משה כלום על עצם הדברים שטענו, לא לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלקיך, כל העדה שמעו, ומשה לא הגיב על זה כלום, אלא הודיעם שבוקר ויודע ה' את אשר לו. ועוד יש להבין שסיים דבריו, ואהרן מה הוא כי תלינו עליו (טו-א). הלא טענתם היה כנגד שניהם, למה תתנשאו על קהל ה', ומשה השיב רק נגד אהרן, מה הוא כי תלינו עליו. וגם יש להבין למה צריכין להמתין עד הבוקר, וכי אי אפשר לעשות כל זאת גם היום. ועיין ברש"י שאמר עתה עת שכרות הוא לנו וכו' ע"ש.

ונראה כי הנה אנו רואים כאן עוצם ענותנותו של משה, כי נחזי אנן, אם יבוא אדם פשוט וישאל לרבן של כל בני הגולה, מפני מה אתה עומד בראש, הלא גם אני הייתי עומד כמוך בהר סיני ושמעתי דברות ה'. הרי התשובה פשוטה, כי אמת שהיינו אז ביחד, אבל אני עמלתי על התורה שנים רבות לילות וימים, ואני בקי בכל התורה כולה, ומהו הדמיון שלך נגד מעלותי, וחוצפה יתירה וסכלות להעלות גם שאלה כזו. וכאן עומד משה שנבחר מה' לגאול אותם ממצרים, ולקרוע להם הים, ולהוריד להם התורה וכו', וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש מונח אצלו בקופסא, וטוענים כנגדו מדוע תתנשא על קהל ה', גם אנכי

הגרוע שבעולם. ובזה ידע האדם בנפשו אם זכה לענוה באמת מצד הקדושה ע"כ.

ואם כן משה רבינו שהעיד עליו הכתוב (במדבר יב-ג) והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, בודאי שהחשיב כל בני דורו שמעלתם יתירה ממעלתו, והוא הגרוע שביניהם. ומה שהיה קשה לקרח כל כל העדה כולם קדושים, ומדוע תתנשאו על קהל ה', דבר זה היה קשה גם למשה רבינו בעצמו, שכל העדה כולם קדושים, ולמה נבחר הוא הגרוע היותר שבכולן.

ויסופר על צדיק אחד שהרבה חסידים היו נוסעים אליו, ופגע פעם בחבירו מנעוריו, שחבורתו היה רק מתני מספר. ושאל אותו חבירו, הלא שנינו נתגדלו יחדיו, וגם לי יש המדריגות שיש לך, ולמה הנוסעים אלי הם מועטים. והשיב לו באמת גם בעיני יפלא למה נוסעים אלי ולא נוסעים אליך. אבל יתכן שהקושיות שלנו המה התירוצים, כי אלי נוסעים כי אני שואל למה נוסעים אלי ולא נוסעים אצלך, ואליך לא נוסעים, כיון שאתה שואל למה לא נוסעים אליך.

ועל דרך זה היה במשה, שקרח היה שואל למשה מדוע תתנשאו על קהל ה', גם לנו מגיע זאת כי כל העדה כולם קדושים. ומשה לא השיב על זה דבר, כי גם הוא היה עומד ותמה, הלא כל העדה כולם קדושים וטובים יותר ממנו, ולמה ניתן מאת ה' ההתנשאות אליו. רק החילוק בין הקושיות היה, כי קרח שואל למה לא מגיע להם, ומשה שואל למה מגיע אליו. אך מה אעשה, שה' בחר בי, ובוקר ויודע ה' את אשר לו. אמנם שוב אמר להם משה, שכל זה שאינו מגיב על דבריהם, כי גם הוא סובר שכל העדה כולם טובים יותר ממנו, זהו רק על התלונה הנוגע נגדו, אבל 'ואהרן מה הוא כי תלינו עליו', אהרן הוא קדוש ה', הוא עומד במדריגה רבה יותר מכולכם, וכנגדו התלונה שלכם אינו מוצדק.

*

ואמר להם משה, 'בוקר' ויודע ה' את אשר לו. ונראה בטעם הדבר, ומתחלה נקדים לפרש מדרש פליאה, בשעה שאמר הקב"ה אנכי ה' אלקיך וגו' (שמות כב-ב), מיד אמר משה ברוך שלא עשני גוי. ויש לומר הכוונה, דהנה הרד"ק (יחזקאל יח-ו) כתב, כי כריתת הברית לאבות הקדושים, כולל שבניו אחריו לא ישבותו מהיות גוי לפני הא-ל יתעלה, 'ואשר יצאו מכלל אמונתנו לא היו מזרעם

ומחר בקבר', ועל כן ברצונכם לעבוד את השי"ת רק היום הזה בלבד, כדי לקיים מה שאמרו חכמינו (אבות ב-י) ושוב יום אחד לפני מיתתך, וכך תאמרו לו גם מחר, וכן הלאה ע"כ.

וזהו שאמרו לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, לא נצחו יזכיר לו יום המיתה, יעלה על דעתו שהיום הוא היום האחרון שלו בעולמו, כי הרי באמת לא ידע האדם את עתו. ויתבונן איך הוא בעצמו יביט אז בחזרה על החטא שבא לידו כעת, ובזה יוכל להרגיז את היצר טוב.

ועל דרך זה הוא בכל הדברים שבין אדם לחבירו, אשר הקנאה והתאוה והכבוד הם מנת חלקם של בני אדם, שמקנא את העשיר בממונו, ואת האדם המכובד בכבודו, ולבו כואב למה הוא אינו זוכה לכל זה. וכאשר חבירו יפסיד ממונו או יבזה כבודו, יחרה אפו עד מאד שהחריב לו עולמו. אבל אם זה יתרמי לו שעות קודם מיתתו, לא יעשה כבר שום עסק מכל זה, עוד מעט עוזב כל ממונו כאן לאחרים, והבויונות שקיבל לא יפסידו לו שום דבר, כי הלא כבר עוזב עולמו בלאו הכי. וכאשר יזכיר האדם לעצמו את יום המיתה, שיתכן שזהו היום ההוא, אז לא יגיע לכאב לב, שיצטער על עולם שאינו שלו.

והנה ענין נפילת אפים אחר התפלה, מבואר בספרים הק' שזהו בחינת מסירת נפש, שנופל על פניו, ואינו רואה ואינו מזיז עצמו, להעלות על דעתו כאילו הוא מת, ומוסר נפשו בידו של מקום כידוע. וכמו כן היה משה רבינו במדה זו כל רגע מימי חייו, כאילו עומד שעה לפני מיתתו, ועל כן לא עשו עליו רושם מה שמדברים כנגדו ומבזים אותו. ולא התרגו בשמעו דברי נרגן שאין לו שום מעלה יתירה על כל העדה. 'וישמע משה ויפול על פניו', הרכין את פניו אל הארץ כמו מת, להעלות על דעתו כעומד לפני מיתתו, ואז יש כבר להאדם חשבונות אחרות, ולא איכפת ליה תגובתו של חבירו עליו. ולא השיב להם רק מה שנוגע לתלונתו, כי שליח ה' הוא, ובוקר ויודע ה' את אשר לו.

*

ויש לומר עוד, על פי מה שכתוב בהסכמת הגאון המהרש"ם זצ"ל על ספר מים רבים (ולאטשוב), בשם רבו הרה"ק שר שלום מבעלזא זי"ע, דהמבחן בין ענוה קדושה לענוה פטולה, דמי שהוא עניו בשקר הוא חושב את עצמו לאין, וגם אנשים אחרים הם כמוהו כאין וגרועים, אבל העניו האמיתי יחשוב כל העולם לצדיקים, והוא

שכפרו בהם]. והרי קרח היה בן יצהר בן קהת בן לוי, ועמד על הר סיני במתן תורה, והלא מבואר ברמב"ם הנ"ל שלא יתכן כפירה באלו שעמדו על הר סיני. והשיב לו האמרי אמת, שעל כרחך צריכין לומר שגם קרח האמין במשה, וידע את רבונו והתכוין למרוד בו ע"ש.

ואכתי צריך עיון, דאי נימא דדברי הרד"ק והרמב"ם הם כפשוטן, הרי בעונותינו הרבים בימינו כמעט אין לך משפחה שלא ימצא בין זרעם אחד שיצא מן הדת ונעשה כופר, אם כן אבותיו לא עמדו על הר סיני [והיינו שבין מצד אביו ובין מצד אמו לא היו במתן תורה, כי גם להנשים שעמדו בהר סיני יש הבטחה של כך יאמינו לעולם], ואם כן כמעט לא נשאר זרע לאבותינו אברהם יצחק ויעקב, אתמהה.

אמנם יש לומר הכוונה, על פי מה שכתב במגן אברהם (או"ח סימן מו סק"י) דגם גר יכול לברך ברכת שלא עשני גוי, דמבואר במקובלים שהברכות הללו מברכין על יציאת נשמתו בלילה, שלא נדבק בה נשמת עכו"ם או עבד, אם כן גם גר יכול לברך כן ע"כ. והיינו שבכל בוקר מחזיר ה' נשמות לפגרים מתים, ויתכן שנתחלף לו נשמתו בלילה עם נשמת גוי או עבד, על כן מברכין בכל יום, שבלילה זו לא עשני גוי ולא עשני עבד. ואם כן יש לומר דבאמת כל זמן שאין בהאדם אלא נשמת ישראל, מהששים רבוא נשמות שעמדו על הר סיני, יש הבטחה ובך יאמינו לעולם. אבל כאשר נתחלף נשמתו בנשמת גוי, שחטא כל כך שאבד נשמת ישראל, והחליפו אותה בנשמה אחרת, אז יתכן שיצא מן הדת לגמרי. וממילא כאשר יש כופר במשפחה אין זה מעיד כלל על משפחתו, אלא שנתחלף נשמת אותו יחיד הכופר, עם נשמה של אותן שלא עמדו על הר סיני.

וממילא אין קושיא מקרח שנתייחס, ועמד על הר סיני, איך היה כופר בנבואת משה, כי נשמתו נתחלפה לו בנשמה שלא עמדה על הר סיני. ויש לומר דזהו שאמר הכתוב ויקח קרח בן יצהר בן קהת וגו' (טו-א). ובתרגום 'ואתפלג' קרח. ונראה דקאי על נשמתו של קרח שנתחלקה ממנו, ונחלפה בנשמה שאינה משורש נשמות ישראל. וזהו שאמר 'ויקח קרח', ואתפלג, וממה נתחלק, 'בן יצהר בן קהת', ממה שעד עתה היתה נשמתו קשורה בנשמות אבותיו זרע אברהם יצחק ויעקב, וכעת נתחלקה ממנו, ורק מחמת סיבה זו היה יכול להתדרדר עד שיאמר אין תורה מן השמים.

באמת, אלא מן האספסוף הגרים שנתגיירו ע"ל. וכיוצא בו כתב הרמב"ם (באגרת תימן) וז"ל וכבר הבטיחנו הבורא יתברך, כאדם הנכנס ערב לחבירו, ודי לנו בערבותו, והודיענו שכל מי שעמד על הר סיני, שהם מאמינים בנבואות משה רבינו בכל מה שבא על ידו, הם ובניהם ובני בניהם עד עולם [סוף כל הדורות], שכן אמר הקב"ה הנה אנכי בא עליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם (שמות יט-ט). לפיכך יש לדעת, שכל מי שנטה מדרך הדת הנתונה במעמד ההוא, שאינו מזרע האנשים ההם, וכך אמרו רבותינו ז"ל על כל המסתפק בנבואה 'לא עמדו אבותיו על הר סיני ע"כ.

ומבואר מדבריו, שהבטיח ה' שכל מי שיעמוד במעמד הר סיני, 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עמך', יש על זה הבטחה 'וגם כך יאמינו לעולם'. וכל אותם שיצאו מן הדת, הם מזרע הערב רב. וזה מתאים עם דברי הרמב"ן (שמות יט-א) ויחן שם 'ישראל' נגד ההר, שהבדילו מתוכם כל האספסוף אשר בקרבם, וחנו בני ישראל לבדם לפני ההר, וערב רב אחריהם, כי לישראל יתן התורה, כמו שאמר בפסוק הבא, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל ע"כ. וכן כתוב בש"ך (פ' יתרו יח-כו) שהערב רב לא שמעו הדברות מפי ה' ע"ש. ולכן על בניהם אחריהם של הערב רב אין הבטחה, אשר כך יאמינו לעולם.

ומעתה כאשר התחיל ה' דברו במעמד הר סיני, אנכי ה' אלקיך, אז חל תיכף הבטחתו, 'בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם', שהם ובניהם עד סוף כל הדורות לא יכפרו לעולם בכל מה שבא על ידו של משה, על כן פתח משה והודה לה' ואמר ברוך שלא עשני גוי, שזכו אז ישראל שמהם לא יצא זרע שיהיה כגוי, אלא כל שעמדו אבותיו על הר סיני, יאמינו בנבואתו של משה, ותורת ה' שנמסרה על ידו.

*

והנה בספר אור אלחנן (ח"א רנו). יש מכתב מהגה"ק בעל אמרי אמת מגור זצ"ל, שכותב שהגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל שאל אותו, על הא דמבואר בירושלמי (סנהדרין י-א) באותה שעה אמר קרח, אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול ע"כ. הרי שכפר קרח בשני עיקרים, בתורה מן השמים ובנבואת משה. [ומטו משמיה של הגרי"ז מבריסק ז"ל, דלכן בלועי קרח אומרים 'משה אמת ותורתו אמת' (סנהדרין קי), כנגד שני העיקרים

ולכן כאשר ראה משה איך אדם גדול כקרח יצא לדבר כמו כופר, והרי יש הבטחה של כך יאמינו לעולם, ועל כרחך שבלילה נתחלפה נשמתו. אם כן יתכן גם להיפוך שכאשר יתעורר בתשובה, אז בלילה שלאחריו תחזור לו נשמתו שאתפלג ממנו. על כן חס עליו משה ואמר שיש להמתין עד בוקר, ובוקר ויודע ה' את אשר לו, שאולי בלילה תחזור לו נשמתו הקודמת, ואז הוא בעצמו יחזור מדיבורו.

שוב ראיתי בספר ויואל משה (מאמר לשון קודש סימן כז) שהביא מתשובת הרשב"א (מהדו"ק סימן תיד) שכתב על מי שאמר דברי מינות, והוציא את דברי התורה הקדושה מפשטות דברי הכתובים באמרו שאברהם ושרה חומר וצורה וכדומה, והאריך לקללו שם בקללות נמרצות ונוראות עם כל המינים ר"ל. וכתב שם באמצע דבריו וז"ל האיש ההוא העיד, ונאמן על עצמו יותר ממאה עדים, שאינו מזרעו של אברהם, ותפלתו לא ישמע ה', שאינו אפילו מזרעו של עשו וישמעאל, רק מאותן שדין ולילין שנולדו מחוה ואדם הראשון, על כן תקללם בכל לשון, וכל ישראל נקיים עכ"ל. ולכאורה אינו מובן שהלא אנו רואים שנולדו מזרע אנשים, ולפעמים גם מבתי הכשרים שבישראל, ונתפסו אחר כך למינות, והמה בדמות וצלם של שאר אנשים, ומבואר בגמרא (עירובין יח:) כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושדין ולילין, שנאמר (בראשית ה-ג) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו, מכלל דעד האידנא לא בצלמו אוליד וכו'. על כל פנים מבואר בזה שאין אלו בדמותם וצלמם של בני אדם, והאיך אפשר לומר כן על אלו שנולדו מאנשים מישראל והמה בצלמם ובדמותם של שאר אנשים מישראל. וצריך לומר כוונתו על דרך שכתבו הרמ"ק והאר"י זלה"ה דמה שמברכין בכל יום ברכת שלא עשני גוי דקאי על מה שלא נחלף לו בלילה נשמת גוי או עבד וכו' ע"ש, ועל דרך זה יש לומר כוונת הרשב"א ז"ל שנשמת המינים נתחלף להם בשדין ורוחין ולילין אף שנשאר בגופם בצלמם ודמותם ע"כ.

*

יש לנו ליתן שבח והודאה לה' שזיכה אותנו במתנה טובה, ימים של מנוחה בהקעמפ, מופרש ומובדל

מהעולם, מקום מוכשר להתעלות בתורה ועבודת ה' זו תפלה, בלי שום טירדה ודאגה, חטיבה שלימה ביחד עם השבתות הקדושות בכותלי בית המדרש. – חז"ל (ברכות סג:) דרשו הכתוב (דברים כז-ט) הסכת ושמע ישראל היום הזה נהייתה לעם וגו', הסכת, עשו כחות כחות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה וכו' [דריש הס כמו עשן]. דבר אחר כתתו עצמיכם על דברי תורה וכו' [עשו עצמיכם כחותים להצטער על דברי תורה], שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר (במדבר יט-יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל [זאת התורה היכן מצויה, באדם שימות באהלי תורה] ע"כ.

ויש לומר בזה עוד, דהנה בקודש הקדשים לא היה אלא ארון ה' והכרובים, שהארון היא התורה הקדושה שבו לוחות הברית, והכרובים, צורת רביא, שכן בבבל קורין לינוקא רביא (סוכה ה:), ופניהם איש אל אחיו, אל הכפורת יהיו פני הכרובים (שמות כב-ג). שזהו רומז על בחורי ישראל שלומדים תורה בחבורה, פניהם איש אל אחיו. ולא נמצא בבית זה שום דבר המטריד, ורק התורה היא מנת חלקם, עד שאין מגביהין פניהם מלהסתכל תמיד על הכפורת אשר שם לוחות הברית. והם נמצאים בקודש הקדשים, שמפקירין את עצמם מכל עניני עולם, ואין לנגד עיניהם שום דבר רק התורה.

והנה מדת קודש הקדשים היתה, עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב (מלכים ו-ב), וזהו ארבע מאות אמות מרובעות [וזהו כנגד ארבע מאות פרסה של ארץ ישראל כולה (רש"י במדבר יג-כה)]. והנה אמרו (יומא נב.) כי כותל הקודש קדשים, אמה טרקסין, לא הכריעו החכמים בקדושתה אי הוי כלפנים. ולכן במקדש שני היה במקום כותל זו שתי פרוכת המבדילות בין קודש לקודש הקדשים ע"ש. ומעתה אם נצרף גם האמה טרקסין לקדושתה כלפנים, אז הוי קודש הקדשים ת"כ אמות מרובעות, ועל זה רימו 'הס-כת' ישראל, שאם רוצים לזכות לכתרה של תורה, אז יש לעשות עצמו כמו הציור של הקודש הקדשים שנרמו בכ"ת, שאין שם שום דבר רק הארון והכרובים, היא התורה ולומדיה, לעשות עצמו כמדבר, להפקיר הכל, ולהתעצם עצמו בתורת ה', ואז יוכל לזכות להיות קודש קדשים לה'.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מחה"ר יעקב יוסף שימשאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	הרב ר' יעקב יוסף וויינגארטן שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מחה"ר שמואל יהואל שפארן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מחה"ר שלמה באנדא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בנו למול טוב	הרה"ג ר' אליעזר פלישמאן שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בתו למול טוב
--	---	---	--	---